

Dr. sc. Miodrag Mićović: LEX SPORTIVA I FAIR-PLAY  
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, 4/2011., str. 749.-757.

---

Dr. sc. Miodrag Mićović,  
redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu

## LEX SPORTIVA I FAIR-PLAY

UDK: 796:34

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 30.08.2011.

U osnovi rad se sastoji iz negacije jedne tvrdnje, koja je u velikoj meri uvrežena u doktrini, prema kojoj *lex sportiva* predstavlja transnacionalni, odnosno anacionalni pravni poredak, i afirmacije *fair-play-a*, kao principa koji se posebno vezuje za sport i koji bi, kao jedno od osnovnih načela, trebalo definisati u sportskim zakonima. *Lex sportiva* ne predstavlja pravni poredak, jer iza nje nema suverena sa svojim zakonodavnim ovlašćenjima. Otuda se može reći da *lex sportiva* predstavlja skup pravila privatno-pravnog karaktera, čija se legitimnost zasniva na autonomiji volje onih koji su se udružili u sportske federacije. Što se tiče *fair-play-a*, radi se o principu etičkog karaktera koji obuhvata pravila ponašanja koja proističu iz moralnih shvatanja onih koji se bave sportskim aktivnostima o tome šta se sme, a šta se ne sme.

**Ključne reči:** *lex sportiva, fair-play, sport, sportsko pravo, načelo, moral.*

### 1. UVODNE NAPOMENE

Sportske aktivnosti, od svog nastanka do danas, odvijaju se po određenim pravilima, bez kojih sportsko nadmetanje ne bi imalo nikakvog smisla i izgleda za opstanak i razvoj.<sup>1</sup> U tom cilju, još u vreme antike ukazivano je na potrebu donošenja posebnih propisa kojima bi bila uređena sportska takmičenja. Platon je, na primer, obrazlagao potrebu za regulisanjem sportskih aktivnosti putem uredbi o takmičenju u trčanju i takmičenju konjanika.<sup>2</sup>

Međutim, tek sa XX vekom i komercijalizacijom sporta, sa velikim ulaganjima koja dalje stvaraju pogodno tlo za različite špekulacije, nedozvoljene radnje i ponašanja, mnoge države pokušavaju da putem pravnog regulisanja sporta zaštite vrednosti koje sport donosi i promoviše, da urede ko može i pod kojim uslovima da ulaže u sport i da vodi sportske aktivnosti. Zahvaljujući tome stvaraju se uslovi za formiranje nove grane prava – sportskog prava, koje može uspešno da se razvija, pre svega, u onim državama koje su se opredelile za intervencionistički model pravnog uređenja materije sporta. Za ovaj model je karakteristično da je najveći deo sportskog sistema, kao i elementi koji ga čine, uređen pravnim normama koje su sadržane u okviru posebnog zakona, koji se najčešće zove Zakon o sportu. Pravilo je da većina država sa juga i istoka Evrope prihvata i primenjuje intervencionistički model zakonskog uređenja sporta (Francuska, Italija, Španija,

<sup>1</sup> Dejan Šuput, *Zakonsko uređivanje sporta u evropskim državama*, Strani pravni život, br. 3/09, str. 249.

<sup>2</sup> Platon, *Zakoni*, Beograd, 1990, str. 260.

Mađarska, Rumunija, Slovenija, Hrvatska, Srbija).<sup>3</sup> Istina, postoje i neke druge zemlje koje posebnim zakonima uređuju sport (Austrija, Finska, Litvanija, Švajcarska), ali one to čine tako da ne intervenišu direktno u oblasti osnivanja sportskih organizacija i uspostavljanja sportskih odnosa, već propisuju isključivo obaveze državnih organa, radi ostvarivanja javnih interesa u oblasti sporta, definisanjem tehničkih, finansijskih i administrativnih uslova za upražnjavanje sportskih aktivnosti.<sup>4</sup>

U Srbiji, koja sledi intervencionistički model uređenja sporta, postoje brojni izvori sportskog prava. Čine ih zakoni (Zakon o sportu,<sup>5</sup> Zakon o sprečavanju dopinga u sportu,<sup>6</sup> Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca na sportskim priredbama,<sup>7</sup> Zakon o javnim skijalištima<sup>8</sup>), podzakonski propisi (Uredba o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta,<sup>9</sup> Pravilnik o bližim kriterijumima za utvrđivanje opšteg interesa u oblasti sporta,<sup>10</sup> Pravilnik o bližim uslovima i kriterijumima za stipendiranje vrhunskih sportista i za novčanu pomoć vrhunskim sportistima,<sup>11</sup> Pravilnik o doping kontroli na sportskim takmičenjima i izvan takmičenja,<sup>12</sup> Pravilnik o nadzoru nad stručnim radom u oblasti sporta,<sup>13</sup> Pravilnik o nomenklaturi sportskih zanimanja i zvanja,<sup>14</sup> Pravilnik o registraciji sportskih organizacija kao udruženja, sportskih društava i saveza,<sup>15</sup> Pravilnik o uslovima za obavljanje sportskih aktivnosti i delatnosti<sup>16</sup>), pravila sportskih organizacija.

Za sve zemlje koje prihvataju intervencionistički model uređenja sporta vidljivo je da nedostaju jasno definisani principi (načela), kao krovna, generalna pravila u okviru kojih mogu da se odvijaju sportske aktivnosti, a koji omogućavaju ostvarenje i očuvanje osnovnih vrednosti na kojima sport počiva. U takva načela svakako da spada načelo *fair play*-a, o kome će biti posebno reči u ovom radu. Osim toga, u vreme kada, zahvaljujući posebnim propisima koji se donose, dolazi do formiranja sportskog prava, u teoriji se već uveliko govori o *lex sportiva*, kao svetskom sportskom pravu anacionalnog karaktera. Šta obuhvata *lex sportiva* i da li uopšte postoji, biće analizirano na početku ovog rada, između ostalog i zbog

---

<sup>3</sup> O ovome: Dejan Šuput, *Značaj normiranja prava*, Pravo i društvo, br. 1/10, str. 161.

<sup>4</sup> *Isto*, str. 165.

<sup>5</sup> "Сл. гласник РС", бр. 24/11.

<sup>6</sup> "Сл. гласник РС", бр. 101/05.

<sup>7</sup> "Сл. гласник РС", бр. 67/03, 101/05, 90/07, 72/09, 111/09.

<sup>8</sup> "Сл. гласник РС", бр. 46/06.

<sup>9</sup> "Сл. гласник РС", бр. 24/09, 88/09.

<sup>10</sup> "Сл. гласник РС", бр. 39/06.

<sup>11</sup> "Сл. гласник РС", бр. 18/00, 12/09, 1/11.

<sup>12</sup> "Сл. гласник РС", бр. 32/07, 88/08, 86/10.

<sup>13</sup> "Сл. гласник РС", бр. 18/00.

<sup>14</sup> "Сл. гласник РС", бр. 53/10.

<sup>15</sup> "Сл. гласник РС", бр. 87/06.

<sup>16</sup> "Сл. гласник РС", бр. 30/99.

toga što se ističe da se *lex sportiva*, kao i sportsko pravo, bazira na *fair play*-u.

## 2. LEX SPORTIVA

U teoriji se povodom *lex sportiva* uobičajeno ističu tri konstatacije koje jedna drugoj protivureče. Prvo, navodi se da je pojam *lex sportiva*, po svojoj sadržini, znatno uži od pojma sportsko pravo, za koje se kaže da je posebna grana prava koja obuhvata norme o sportskom sistemu i sportskim delatnostima.<sup>17</sup> Drugo, da predstavlja neprecizan termin koji pokriva nekoliko različitih koncepata<sup>18</sup> (ako je termin neprecizan kako se može tvrditi da je on po svojoj sadržini uži od pojma sportsko pravo). Treće, da se, kao i u slučaju *lex mercatoria*, radi o anacionalnom pravu,<sup>19</sup> odnosno o transnacionalnom pravnom poretku (ako je anacionalni ili transnacionalni pravni poredak da li se može reći da je *lex sportiva* uži pojam od sportskog prava). Pri tome, neki autori smatraju da se radi o poretku koji je stvoren od strane međunarodnih sportskih organizacija, da ima ugovorni osnov, odnosno da njegova legitimnost proističe iz sporazuma o podvrgavanju pod nadležnost sportskih federacija, da se radi o globalnom sportskom pravu koje karakteriše privatni sistem upravljanja i postojanje globalnog foruma – Arbitražnog suda za sport.<sup>20</sup> Drugi navode da *lex sportiva* obuhvata: više pravnih poredaka - onaj koji stvaraju međunarodne sportske federacije, kao transnacionalni dopunski pravni poredak; onaj koji stvara Međunarodni olimpijski komitet; praksu Arbitražnog suda u Lozani i Svetske antidoping agencije kojom se obezbeđuje usklađivanje sportskih standarda<sup>21</sup> u različitim sportovima, proceduralna pravičnost (to znači da učesnici u postupku imaju pravo na precizno i pravilno obaveštenje, na zastupanje, na obrazloženu odluku, na nepristrasne sudije, na žalbu), zaštita od zlonamernih i nerazumnih odluka sportskih federacija, uz puno uvažavanje i priznanje autonomije onima koji tokom takmičenja donose odluke.

Oni koji u *lex sportiva* vide transnacionalni ili anacionalni pravni poredak, kao što je to, kako kažu, i *lex mercatoria*, ukazuju da postoje velike sličnosti u pogledu nastanka i razvoja ove dve svetske grane prava. Tako, što se tiče nastanka, *lex mercatoria* je nastala u 11. i 12. veku sa formiranjem trgovačke klase, odnosno sa pojavom subjekata koji počinju da se profesionalno bave trgovinom. Slično tome, od druge polovine 20. veka, sa komercijalizacijom i profesionalizacijom sporta, formira se svetska zajednica sportista, što pogoduje nastanku *lex sportiva*. Dalje, razvoj *lex mercatoria* se vezje za aktivnosti trgovaca koje su se odvijale

---

<sup>17</sup> Dejan Šuput, *Značaj...*, str. 160.

<sup>18</sup> Ken Foster, *Lex sportiva and le ludica: the Court of Arbitration for sports Jurisprudence*, nalazi se na veb stranici: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster>.

<sup>19</sup> Boris Kolev, *Lex sportiva and lex mercatoria*, navedeno na veb stranici: <http://www.thefreelibrary.com/Lex+sportiva+and+Lex+Mercatoria-a0212546177>.

<sup>20</sup> Ken Foster, *Lex sportiva and le ludica: the Court of Arbitration for sports Jurisprudence*, nalazi se na veb stranici: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster>.

<sup>21</sup> Franck Latty, *La lex sportiva, Recherche sur le droit transnational*, navedeno na veb stranici: [http://www.brill.nl/product\\_id27738.htm](http://www.brill.nl/product_id27738.htm).

preko trgovačkih kancelarija i sudova. I razvoj *lex sportiva* se vezuje za donošenje pravila od strane sportskih saveza, koje formiraju sportisti i sportski klubovi. I o trgovačkim i o sportskim sporovima odlučuju strukovni sudovi, u postuku koji kratko traje. Ovi autori primećuju da između ove dve grane prava postoje i krupne razlike. Naime, dok se trgovci udružuju kako bi ostvarili i zaštitili svoje zajedničke interese, u komercijalizovanom sportu ne postoje zajednički, već različiti i često suprotni interesi sportskih upravnih tela, sponzora, elektronskih medija, sportista i sportskih klubova.<sup>22</sup>

Što se tiče dileme da li je to transnacionalno ili anacionalno pravo (tema stara, o njoj su već raspravljale pristalice *lex mercatoria*), čini se da bi ispravnije bilo govoriti o anacionalnom pravu, s obzirom da se *lex sportiva* formira i primenjuje van državnog autoriteta, unutar grupa koje se ne konstituišu u krugu jedne nacije.<sup>23</sup>

Što se tiče pitanja da li je *lex sportiva* pravni poredak ili ne, time su se takođe bavile pristalice postojanja *lex mercatoria*, pa pošto se smatra da se radi o tzv. međunarodnim granama prava, stavovi pristalica *lex mercatoria* mogli bi se primeniti i na *lex sportiva*. Neki autori su smatrali da se radi o nekompletnom pravnom sistemu koji se sastoji od vlastitih pravnih pravila, koji poseduje strukovni autoritet, strukovne sankcije i sopstvene sudije.<sup>24</sup> Drugi navode da se radi o posebnom pravnom poretku, koji je odvojen od nacionalnog, s tim što nije celovit i zatvoren.<sup>25</sup> Treći, koji su najbliži istini, negiraju *lex mercatoria* kao pravni poredak ističući da se radi o viziji, a ne nečemu što realno postoji.<sup>26</sup> Ovaj stav važi i za *lex sportiva*<sup>27</sup> – ona ne predstavlja pravni poredak, koherentan sistem pravnih pravila, jer uslovi za tako nešto nisu ispunjeni. Pravo na donošenje pravnih pravila pripada nacionalnom suverenu, odnosno onomne na koga on to pravo prenese, a opšti pravni principi, kao pravednost ili pravičnost, na kojima se zasnivaju odluke Arbitražnog sportskog suda, nisu ništa drugo do principi koji se primenjuju i imaju izvorište u nacionalnim pravnim sistemima. Granice u kojima se može kretati *lex sportiva* određene su autonomijom volje onih koji su se udružili u sportske organizacije, na osnovu čega ove organizacije prema svojim članovima ostvaruju disciplinsku moć.<sup>28</sup>

---

<sup>22</sup> O tome: Boris Kolev, *Lex sportiva and lex mercatoria*, navedeno na veb stranici: <http://www.thefreelibrary.com/Lex+sportiva+and+Lex+Mercatoria-a0212546177>.

<sup>23</sup> O tome: Philippe Fouchard, *L'arbitrage commercial international*, Paris, 1965, str. 402.

<sup>24</sup> Berthold Goldman, *Frontiers du droit et lex mercatoria*, Archives de philosophie du droit, 1964, str. 189 – 192.

<sup>25</sup> Antoine Kassis, *Théorie générale des usages du commerce*, Paris, 1984, str. 396 – 402.

<sup>26</sup> Joseph Hamel i Gaston Lagarde, *Traité de droit commecial*, Paris, t. 1, 1954, str. 133; Milena Petrović, *Međunarodna trgovačka arbitraža*, Zbornik radova: Međunarodna privredna arbitraža – stanje i perspektive, 1997, str. 222.

<sup>27</sup> O tome: Charles Amson, *Droit du sport*, Paris, 2010, str. 13.

<sup>28</sup> Ken Foster, *Lex sportiva and le ludica: the Court of Arbitration for sports Jurisprudence*, nalazi se na veb stranici: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster>.

### 3. ETIČKA PRAVNA NAČELA I PRAVILA

Etička, odnosno moralna pravila u svim zemljama savremenog sveta ulaze u krug osnovnih, opštih, generalnih pravila uz pomoć kojih se regulišu imovinski i ugovorni odnosi, ponašanje učesnika prilikom obavljanja različitih poslovnih aktivnosti. U tu grupu pravila spadaju:

1. načelo savesnosti i poštenja;
2. dobri poslovni običaji;
3. *fair-play* ponašanje.

1. Načelo savesnosti i poštenja.<sup>29</sup> – To je (latinski: *bona fides*; francuski: *bonne foi*; italijanski: *buona fide*; nemački: *Treu und Glauben*; engleski: *good faith*) jedno od osnovnih načela ugovornog prava. U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa učesnici su dužni da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja (čl. 12. Zakona o oblogacionim odnosima)<sup>30</sup>, pri čemu ovu obavezu ne mogu da isključe ili ograniče. Ugovorne strane se ne mogu pozivati ni na jedno pravilo koje bi trebalo primeniti prilikom regulisanja njihovog pravnog odnosa ako bi primena tog pravila u datom slučaju proizvela posledice protivne načelu savesnosti i poštenja (uzansa br. 3 Opštih uzansi). U slučaju spora sud je dužan da vodi računa o poštovanju načela savesnosti i poštenja po službenoj dužnosti. U skladu sa tim, sud ima pravo da odbije primenu bilo koje ugovorne ili zakonske odredbe (osim izričitih zakonskih odredbi) koje bi izazivale posledice suprotne ovom načelu. Zahvaljujući tome, sud ne primenjuje pravo formalistički, što bi, u suprotnom, moglo da ima za rezultat da rešenja u određenim slučajevima budu nepoštena i nepravična. Primenjujući načelo savesnosti i poštenja sudija se pojavljuje kao govornik i interpretator svih koji pravično i pošteno misle.<sup>31</sup>

2. Dobri poslovni običaji.<sup>32</sup> - Predstavljaju sinonim za poslovnu etiku, odnosno poslovni moral. To su nepisana pravila etičkog karaktera kojih se moraju pridržavati privredni subjekti u svom poslovanju.<sup>33</sup> Nepoštovanjem dobrih poslovnih običaja privredni subjekti krše društvena shvatanja o tome kako treba da se ponašaju učesnici u privrednim odnosima. Pošto povredu tih pravila prati pravna sankcija,

---

<sup>29</sup> Ideja o savesnosti i poštenju, o dobroj veri (*bona fides*), razvijena je u rimskom pravu. *Bona fides* ima izvorište u kultu boginje Fide. Fida je bila boginja date reči, zaštitnica tajne i poverenja među ljudima, zaštitnica slabih od moćnih. U rimskom pravu *bona fides* označava poverenje u datu reč (*bona fides exigit, ut quod convenit, fiat* - *bona fides* traži da se ispuni ono što je ugovoreno) i pravilo ponašanja koje slede pošteni ljudi. O tome: Béatrice Jaluzot, *La bonne foi dans les contrats*, Paris, 2001, str. 23.

<sup>30</sup> „Sl. list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 46/85, 57/89, „Sl. list SRJ“, br. 31/93.

<sup>31</sup> *Komentar ZOO*, redaktori Slobodan Perović i Dragoljub Stojanović, Gornji Milanovac i Kragujevac, 1980, knj. I, str. 110.

<sup>32</sup> Dobri poslovni običaji predstavljaju dobre običaje uopšte (lat. *boni mores*, francuski *bonnes moeurs*, nemački *gute Sitten*).

<sup>33</sup> Dobri poslovni običaji se definišu i kao postupci i ponašanja koji su u skladu sa poslovnim moralom i interesima zajednice (društvena pravila poslovne etike), ponašanje koje odgovara interesima konkretnog društva. O ovome: Jovan Crnogorčević, *Prilog pitanju opšteg pojma povrede dobrih poslovnih običaja*, Anali, br. 4/86, str. 351.

ona ulaze u oblast prava.

Sadržina dobrih poslovnih običaja nije unapred data, već je određuje sudija imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja.<sup>34</sup> S obzirom da je njihova sadržina uslovljena konkretnim okolnostima kaže se da dobri poslovni običaji imaju varjabilan karakter, koji zavisi ne samo od okolnosti već i od shvatanja o tome šta se smatra moralnim.<sup>35</sup>

3. *Fair-play*.<sup>36</sup> – Ako dobri poslovni običaji predstavljaju sinonim za poslovni moral, onda se može reći da je *fair-play* sinonim za sportski moral. Radi se o etičkom principu kojim se određuje okvir za sportske i druge aktivnosti povezane sa sportom, koji se zahvaljujući delovanju sportskih udruženja razvio kao jedno od najvažnijih sportskih načela. Ovo načelo, posebno u savremenim uslovima bavljenja sportom, dobija još više na značaju jer predstavlja branu negativnostima koje donose profesionalizam (mržnja, zavist, spletke; nepoštovanje pravila; uzimanje nedozvoljenih stimulativnih sredstava; odstupanje od Korintskih vrednosti igranja zbog ljubavi prema igri) i komercijalizacija sporta (federacije se često rukovode svojim interesima i ne uzimaju u obzir interese sportista, pa, čak, postupaju na njihovu štetu).<sup>37</sup>

Koliki je značaj ovog načela jasno proističe iz Evropske sportske povelje gde se određuje da su vlade zemalja potpisnica dužne da rade na zaštiti i razvoju moralnih i etičkih osnova sporta (čl. 1. st. 1. tač. 2) i Kodeksa sportske etike koji definiše *fair-play*, odgovorne za razvoj i primenu *fair-play*-a, uz zaključak da kroz *fair-play* pobeđuju pojedinac, sportske organizacije i društvo u celini. Ali, i pored toga, ovo načelo još uvek nije valjano razrađeno u sportskim zakonicima,<sup>38</sup> što može biti prepreka za dalji razvoj sportskog prava.

*Fair-play* je sastavni činilac svih sportskih aktivnosti, sportskih politika i upravljanja, što znači da se primenjuje ne samo na sportiste, već i na druge pojedince koji imaju dodir sa sportskim aktivnostima (sudije, trenere, članove uprave sportskih klubova, navijače). Što se tiče sportista, *fer-play* ponašanje podrazumeva ne samo poštovanje utvrđenih pravila igre, nego i određeno držanje (poštovanje protivnika, očuvanje psihičkog i fizičkog dostojanstva, odricanje od nesportskih prednosti).<sup>39</sup>

---

<sup>34</sup> Stojanović, D., nav. delo, str. 87; Za dobre običaje se još kaže da su to pravni standardi koje konkretizuje sudija u svakom pojedinom slučaju imajući u vidu ono što se dešava po redovnom toku stvari, po prosečnom, apstraktnom merilu ponašanja čoveka određene sredine. O tome: Andrija Gams, Ljiljana Đurović, *Uvod u građansko pravo*, Beograd, 1988, str. 57.

<sup>35</sup> O tome: Miodrag Mićović, *Trgovački običaji*, Kragujevac, 2000, str. 34.

<sup>36</sup> Engleski termin kojim se označava poštena, časna igra, ali i besprekoran i velikodušan postupak, poštovanje tuđih interesa i ravnopravnosti – *Opšta enciklopedija*, Zagreb, 1977, knj. 2, str. 657.

<sup>37</sup> Vidi: [http://www.dadalos.org/frieden\\_hr/grundkurs\\_5/fairness.htm](http://www.dadalos.org/frieden_hr/grundkurs_5/fairness.htm); Boris Kolev, *Lex sportiva and lex mercatoria*, navedeno na veb stranici: <http://www.thefreelibrary.com/Lex+sportiva+and+Lex+Mercatoria-a0212546177>.

<sup>38</sup> Primera radi, Zakon o sportu Republike Srbije sadrži samo sumarnu odredbu prema kojoj svako ima pravo da se bavi sportom, pri čemu to bavljenje sportom (između ostalog), mora da bude fer i etički prihvatljivo (čl. 4).

<sup>39</sup> Na jednom turniru u hokeju na ledu Švedska je nastupila sa igračem koji nije imao švedsko

Načelo poštene igre predstavlja posebnu društvenu vrednost, čije nepoštovanje dovodi do izricanja različitih sankcija. Time se nastoji da se iskoreni nesportsko ponašanje, kao što su različiti oblici prevarnog ponašanja (upotreba stimulativnih sredstava, nameštanje rezultata i pobjednika), nasilje (fizičko i verbalno), zloupotreba mladih ljudi i žena.

#### 4. SLIČNOSTI I RAZLIKE IZMEĐU PRAVILA ETIČKOG KARAKTERA

Ono što spaja načelo savesnosti i poštenja, dobre poslovne običaje i *fer-play* to je činjenica da se radi o etičkim pravilima kojima se postavljaju okviri za ponašanje nosilaca određenih aktivnosti, odnosno učesnika određenih pravnih odnosa.

Kada se radi o načelu savesnosti i poštenja, o tome da li je poštovano može se govoriti jedino u slučajevima koji su uređeni pravom. Primena načela pretpostavlja da se stranke već nalaze u određenom pravnom odnosu i zasniva se na obavezi moralnog ponašanja ugovornih strana. Pozivajući se na načelo savesnosti i poštenja sud može da otkloni primenu bilo koje ugovorne ili zakonske odredbe, pod uslovom da u zakonu nije sadržana izričita odredba koja isključuje primenu ovog načela.<sup>40</sup> Inače, sud je ovlašćen da ne primeni određenu zakonsku normu, ali samo u konkretnom slučaju o kojem odlučuje.<sup>41</sup>

Za razliku od načela savesnosti i poštenja, dobri poslovni običaji predstavljaju nepisana pravila o ponašanju privrednih subjekata na tržištu u situacijama koje nisu pravno regulisane. Oni proističu iz moralnih shvatanja onih koji se bave privrednim aktivnostima o tome šta se sme, a šta se ne sme.<sup>42</sup>

Pravila *fer-play*-a imaju sličnosti sa dobrim poslovnim običajima, s obzirom da se radi o nepisanim pravilima o ponašanju aktera sportskih aktivnosti u situacijama koje nisu pravno regulisane.<sup>43</sup> Nije moguće da se pozivanjem na *fer-play* (kao što to nije mogući ni kada se radi o dobrim poslovnim običajima) isključi primena

---

državljanstvo. Češka republika se žalila Arbitražnom sudu za sport koji je odbio žalbu sa obrazloženjem da tim Češke nije igrao sa Švedskom, a to znači da nije bio pogođen prekršajem, pa bi bilo protivno idealu *far-play*-a da ostvari pogodnost na nesportski način. Česi su mogli imati koristi od nepropisno sastavljenog tima pod uslovom da su se žalile prave žrtve – ekipe koje su izgubile od Švedske. Tada bi odluka suda bila drugačija. U ovom slučaju, s obzirom da se radilo o nesportskom ponašanju jednog saveza, žalba je odbijena. O ovome: Ken Foster, *Lex sportiva and le ludica: the Court of Arbitration for sports Jurisprudence*, nalazi se na veb stranici: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster>.

<sup>40</sup> Dragoljub Stojanović, *Savesnost i poštenje u prometu*, Beograd, 1973, str. 13.

<sup>41</sup> Miodrag Mićović, *Privredno pravo*, Kragujevac, 2010, str. 174.

<sup>42</sup> Ivica Jankovec, *Privredno pravo*, Beograd, 1999, str. 143.

<sup>43</sup> Smatra se da je održan *fer-play* meč ako su ispoštovana određena pravila pre igre (nikoga ne provocirati, razmeniti nekoliko pristojnih reči sa protivnikom), tokom igre (pridržavati se pravila, biti smireni i u slučaju provokacija, ne potpadati pod uticaj navijača i zahteve za grubom igrom), posle igre (radovati se pobjedi, ne omalovažavati drugi tim, čestitati pobjedničkoj ekipi, igračima zahvaliti za igru). O ovome: [http://dadalos.org/frieden\\_hr/grundkurs\\_5/11\\_regeln.htm](http://dadalos.org/frieden_hr/grundkurs_5/11_regeln.htm).

određenih važećih sportskih normi.<sup>44</sup>

Ono što je karakteristično za povredu dobrih poslovnih običaja moglo bi se reći da je karakteristično i za povredu *fer-play*-a. A, to znači: svaka povreda *fer-play* pravila predstavlja radnju kojom se pokazuje nepoštovanje društvenih shvatanja o tome kako treba da se ponašaju učesnici sportskih aktivnosti; ponašanje koje je suprotno *fer-play*-u je ne samo nemoralno, nego je i protivpravno; za povredu *fer-play*-a postojanje štete nije od odlučujućeg značaja, s obzirom da povreda može da postoji i onda kada radnjom nije prouzrokovana nikakva šteta; do povrede *fer-play*-a može doći i činjenjem i nečinjenjem, nečijom krivicom, ali i bez krivice.<sup>45</sup>

## 5. ZAKLJUČAK

Savremeno doba, između ostalog karakteriše profesionalizam i komercijalizacija sporta, što ima za posledicu da mnoge države pokušavaju da putem pravnog regulisanja zaštite vrednosti koje sport promovise. Zahvaljujući tome stvaraju se uslovi za formiranje sportskog prava, kao nove pravne discipline. Postojanje i razvoj sportskog prava vezano je za definisanje i razradu osnovnih principa, kao graničnika unutar kojih mogu da se odvijaju sportske aktivnosti. U takve principe spada *fer-play*, princip etičkog karaktera koji obuhvata pravila ponašanja koja proističu iz moralnih shvatanja onih koji se bave sportskim aktivnostima o tome šta se sme, a šta se ne sme.

Činjenica da je sportsko pravo tek u fazi formiranja ne smeta jednom delu doktrine da govori o svetskom sportskom pravu – *lex sportiva*, u kome prepoznaje nekakav transnacionalni (anacionalni) pravni poredak koji se temelji na pravilima međunarodnih sportskih organizacija i praksi Arbitražnog suda za sport. Umesto pravnog poretka *lex sportiva* bi mogla da predstavlja skup pravila privatnopravnog karaktera čije se dejstvo zasniva na autonomiji volje onih koji su se udružili u sportske federacije.

---

<sup>44</sup> Na jednoj vaterpolo utakmici došlo je do fizičkog obračuna između igrača. Zbog toga je jedan tim FINA diskvalifikovala, uz izricanje zabrane igračima da učestvuju na sledećem juniorskom prvenstvu. Nacionalna federacija se žalila uz isticanje da sankcije nisu pravedne jer će vinovnici tuče moći da igraju kao seniori, a oni koji inače nisu učestvovali u tuči neće moći da igraju kao juniori. Arbitražni sud za sport je odbio žalbu sa obrazloženjem da jedino federacija može da odluči da li su pravila *fer* i odgovarajuća. O tome: Ken Foster, *Lex sportiva and le ludica: the Court of Arbitration for sports Jurisprudence*, nalazi se na web stranici: <http://go.warwick.ac.uk/eslj/issues/volume3/number2/foster>.

<sup>45</sup> O tome: Miodrag Mićović, *Trgovački*..., str. 41.



## LEX SPORTIVA AND FAIR-PLAY

Basically the work consists of the denial of a claim, which is largely entrenched in doctrine, according to which *lex sportiva* represents a transnational or non-national legal system, on the one hand, and affirmation of *fair-play*, as the principle that specifically binds to the sport and that should be defined in the sports codes as one of the basic principles, on the other. *Lex sportiva* is not a legal order, because behind it there is no sovereign with its legislative powers. Hence we can say that *lex sportiva* is a set of rules of private law character, whose legitimacy is based on the autonomy of the will of those who have joined together in the sports federation. As for *fair-play*, it is a principle of ethical character, which includes rules of conduct that derive from the moral understanding of those involved in sports activities on what is allowed and what is not.

**Key words:** *lex sportiva, fair-play, sport, sports law, principle, morality.*